

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВИКЛАДАЧІВ ХІМІЇ У КЛАСИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

*О.Б. Панкевич, З.М. Шпирка
м. Львів, Україна*

Важливу роль системі професійної підготовки викладачів хімії у класичному університеті, відіграє педагогічна практика, що є органічною складовою частиною педагогічного процесу у вищому навчальному закладі, який забезпечує поєднання теоретичної підготовки майбутніх викладачів та їхньої практичної діяльності. Педагогічна практика як форма навчання у вищій школі спрямована на практичне пізнання закономірностей і принципів професійної діяльності, їх реалізацію під час самостійної педагогічної діяльності. Вона тісно пов'язана з навчальним процесом, оскільки дає змогу студентам використати здобуті теоретичні знання під час самостійного проведення навчальних занять, а також усвідомити відповідальність і багатогранність роботи вчителя, тобто те, чого неможливо навчитись в аудиторіях і лабораторіях університету. Під час практики студенти в першу чергу адаптуються до діяльності вчителя, знаходять своє місце у взаємодії учнівського і педагогічного колективів, усвідомлюють і оцінюють правильність професійного вибору [1 с.369].

Однак, на сьогоднішній день ми спостерігаємо деяку формалізацію, спрощення процесу і результатів проходження педагогічної практики. Адже всі студенти проводять певну кількість однотипних уроків і виховних заходів, пишуть конспекти уроків, здійснюють самоаналіз уроку.

Курс “Методика викладання хімії” в класичному університеті спрямований на оволодіння теоретичними знаннями і не сприяє формуванню у студентів розуміння суті й особливостей педагогічної діяльності, розкриття змісту підготовки майбутніх вчителів хімії до організації та проведення навчального хімічного експерименту в загальноосвітніх навчальних закладах. Тому вагомою складовою у професійній підготовці викладача хімії в класичному університеті є педагогічна практика, яка забезпечує інтенсивне формування у студентів професійних умінь та перевірку знань з фахових і психолого-педагогічних дисциплін.

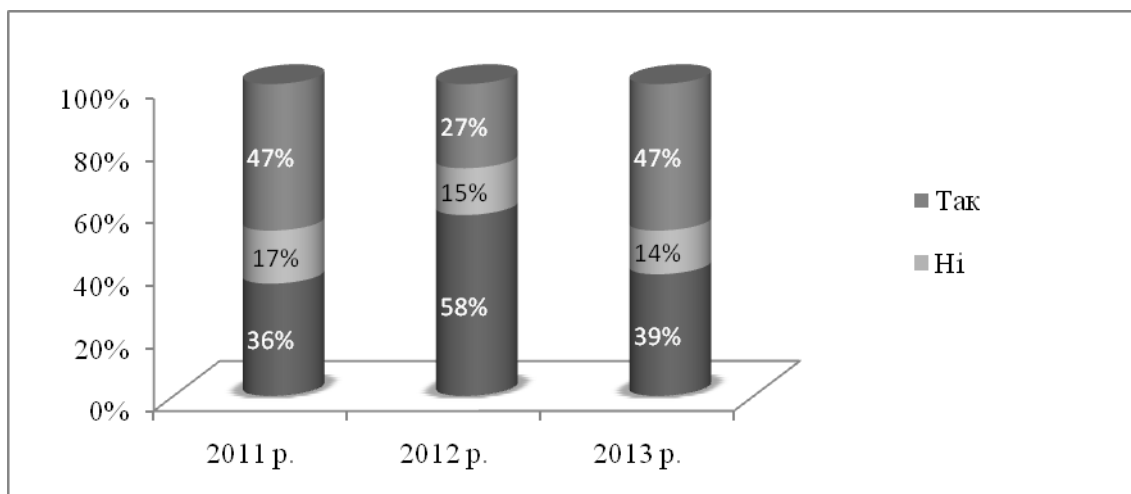
Досліджуючи роль та значення педагогічної практики у професійній підготовці викладачів хімії в класичному університеті ми проводили анонімне анкетування студентів IV курсу хімічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. Мета дослідження – з'ясувати як впливає педагогічна практика на формування професійних вмінь і навичок, розвиток педагогічних здібностей та процес становлення особистості майбутнього вчителя чи викладача хімії. Упродовж 2011-2013 років в анкетуванні взяло участь 190 студентів IV курсу хімічного факультету, нижче ми подаємо усереднені результати.

Результати анкетування засвідчують, що в середньому 98 % студентів хімічного факультету вважають педагогічну практику важливою і необхідною ланкою у фаховій підготовці майбутнього вчителя хімії і лише незначний відсоток студентів (2 %) не поділяють цієї думки. З соціальною роллю “вчитель” вперше почали ідентифікувати себе в середньому 40 % практикантів-хіміків, 44 % студентів ще не визначилися (рис. 1а).

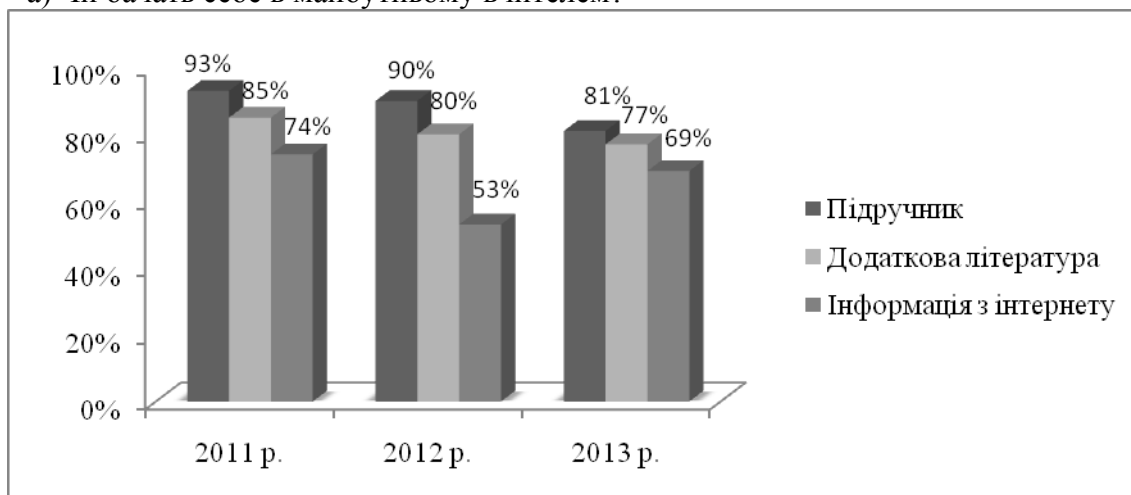
Як відомо, перед початком педагогічної практики студенти повинні володіти достатньо високим рівнем теоретичних знань з хімії (82 % студентів), методикою та технікою виконання шкільного хімічного експерименту (32,8 % – вважають його високим, 64,2 % – середнім, 3 % – нижчим за середній).

Ми також з'ясували якою літературою чи інформаційними ресурсами користувалися студенти, готуючись до уроків з хімії під час педагогічної практики у школі. Підручник використовують 88 % студентів, додаткову літературу – 81 %, інформацію з Інтернету – 65 % (рис. 1б). Під час проведення уроків роздатковий матеріал використовували 82 %, навчальний хімічний експеримент – 75 %, мультимедійні засоби навчання – 44 % студентів.

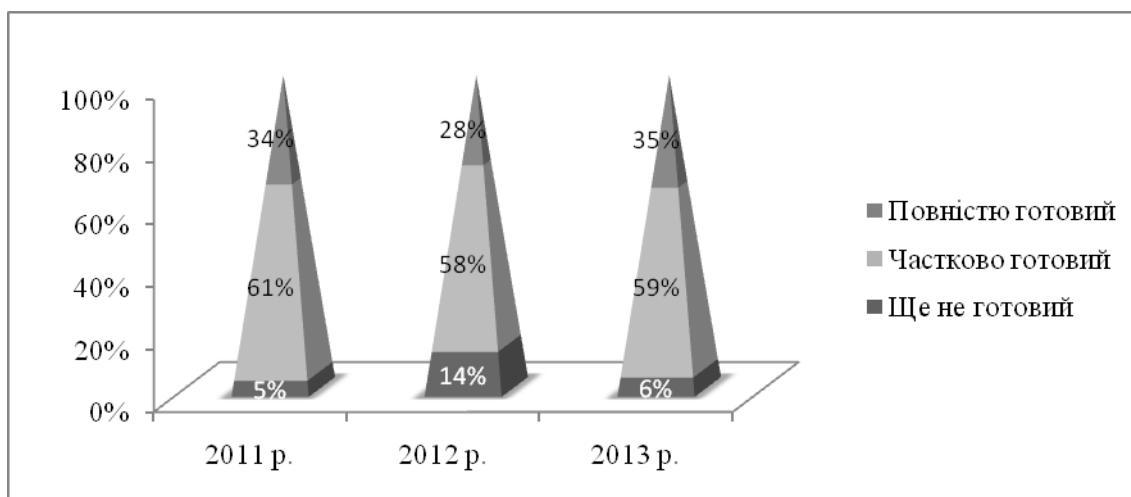
Відбулися вагомі зміни в самооцінюванні рівня готовності до самостійної педагогічної діяльності: 32 % студентів зазначили, що вони “повністю готові до самостійної педагогічної діяльності”, натомість 59 % – “частково готові” (рис. 1в). Як бачимо більше половини опитаних респондентів вважають, що вони ще не мають належної підготовки, щоб самостійно працювати у школі, що, очевидно, пов’язано з певними як зовнішніми, так і внутрішніми чинниками. Серед зовнішніх чинників і труднощів студенти зазначають: “незадовільний стан лабораторного забезпечення школи” (46 %), “погана дисципліна учнів на уроці” (32 %), “низька мотивація учіння” (в середньому 29 %). Значно рідше студенти мотивують це внутрішніми особистісними причинами, а саме незнанням індивідуальних особливостей учнів (в середньому 69 % опитаних), недостатньою методичною (7 %) та теоретичною (6 %) підготовленістю до уроку.

а) Чи бачать себе в майбутньому вчителем?

б) Використання інформаційних джерел.

в) Готовність до самостійної педагогічної діяльності.

Рисунок 1 – Результати анкетування, студентів IV курсу хімічного факультету.

Завершальним етапом формування викладача хімії в класичному університеті є асистентська педагогічна практики, яка дає оцінку готовності магістрів до виконання функціональних обов'язків викладача навчальних закладів різного рівня акредитації (коледжів, інститутів, академій, університетів). З'ясовано, що робота викладача хімії приваблює 61 % студентів, проте працювати викладачем хімії після закінчення університету планують лише 29 % опитаних. Маючи належне теоретичне підґрунтя, вона допомагає розвивати творчість, ініціативу, активність, самостійність, прагнення до постійного самовдосконалення (думка 97 % магістрів), передбачає забезпечення викладання базових хімічних дисциплін і дисциплін спеціалізації, засвоєння методик їхнього викладання в університеті, дає змогу розробляти і впроваджувати в навчальний процес оригінальні методики навчання, використовувати інноваційні педагогічні технології.

Ще одним важливим аспектом підготовки майбутніх викладачів хімії є залучення студентів до наукових досліджень під час педагогічних практик, збір матеріалів для написання курсових та дипломних чи магістерських робіт. Щорічно на хімічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка 8-10 % студентів захищають свої наукові доробки на методичну тематику, в яку включають дослідження пов'язані з реалізацією міжпредметних зв'язків під час вивчення хімії у школі, навчальним і ужитковим хімічним експериментом, методикою формування екологічної культури і екологічного мислення учнів, методикою викладання вибраних тем шкільного курсу хімії, методикою впровадження інформаційних технологій тощо.

Отже, саме педагогічна практика, є основою у формуванні професійної майстерності вчителя чи викладача вищої школи. Вона створює умови для самоперевірки підготовленості і придатності до педагогічної діяльності, формує основи педагогічної майстерності та професійної компетентності майбутнього викладача вищої школи, а діяльність студентів у період педагогічної практики є аналогом їхньої професійної діяльності і дає можливість приміряти на себе надзвичайно важливу соціальну роль людини, якій держава довіряє навчати та наставляти на життєву дорогу.

Література

1. Стародуб П.К., Шпирка З.М., Зелінська О.Я.. Педагогічна практика – один з шляхів до педагогічної діяльності студентів. Матер. міжнар. наук.-пр. конф. "Методика викладання природничих дисциплін у вищій і середній школі". XVIII Каришинські читання. – Полтава: Астроя, 2011. – С. 369-371.